

Bilaga

Försäkringsersättningar
och vissa bidrag inom
Socialdepartementets område
– översikt av
utgifter och finansiering

Bilaga

Försäkringsersättningar och vissa bidrag inom Socialdepartementets område – översikt av utgifter och finansiering

I detta avsnitt redovisas finansiering och utgifter för de försäkringar och bidrag, samt utgifterna för dess administration, som utgör det ekonomiska trygghetssystemet som administreras av Socialdepartementet. Försättningsvis benämnes dessa under samlingsnamnet socialförsäkringen. Detta är en renodling jämfört med tidigare år då även vissa andra ersättningar och naturaförmåner redovisats. Alla tidsserier i bilagan är omräknade till bilagans nya omfattning.

Socialförsäkringens andel av bruttonationalprodukten (BNP) beräknas för år 2001 uppgå till

16,9 %. De samlade socialförsäkringsutgifterna var som störst under början av 1990-talet. Utgifterna som andel av BNP beräknas mellan år 1990 och år 2003 minska med 1,6 procentenheter. Förklaringen till denna utveckling är dels besparingar inom socialförsäkringsområdet, dels en hög tillväxt i den svenska ekonomin under senare hälften av nittio-talet. Denna samlade redovisning har endast en informativ funktion och har inte någon betydelse vid hantering av avgifterna och förmånerna i budgetprocessen.

Tabell 1 Socialförsäkringens utgifter relaterat till BNP (%) och resp. försäkringssgren som andel av totala utgifterna för socialförsäkringen

	1990	1994	1995	1999	2000 ¹	2001 ²	2002 ³	2003 ³
BNP, löpande priser, miljarder kronor ⁴	1 347	1 596	1 713	1 972	2 067	2 183	2 271	2 365
Statsbudgeten, löpande priser, miljarder kronor ⁵	–	–	–	752	764	788	805	827
Socialförsäkringsutgifter, 1p, mkr	228	267	270	305	319	332	340	362
Som andel av BNP	16,9	16,7	15,8	15,5	15,5	15,2	15,0	15,3
Som andel av statsbudget	–	–	–	40,6	41,8	42,1	42,2	43,8
Ersättning vid arbetsförmåga	74	67	67	85,3	95,1	98,9	101,3	104,1
Som andel av socialförsäkringen	32,6	25,2	24,8	27,9	29,8	29,8	29,8	28,8
Statsbudgeten	–	–	–	11,3	12,4	12,6	12,6	12,6
BNP	5,5	4,2	3,9	4,3	4,6	4,5	4,5	4,4
Ekonomisk trygghet vid ålderdom	115,6	151,2	155,3	168,1	169,73	174,4	179,3	196,3
Som andel av socialförsäkringen	50,7	56,6	57,6	55,1	53,1	52,6	52,7	54,3
Statsbudgeten	–	–	–	22,4	22,2	22,1	22,3	23,7
BNP	8,6	9,5	9,1	8,5	8,2	8,0	7,9	8,3
Ekonomisk trygghet för familjer och barn	32,7	42,7	41,9	46,2	49,0	52,5	53,5	55,2
Som andel av socialförsäkringen	14,3	16,0	15,5	15,1	15,4	15,8	15,7	15,3
Statsbudgeten	–	–	–	6,2	6,4	6,7	6,7	6,7
BNP	2,4	2,7	2,4	2,3	2,4	2,4	2,4	2,3
Administration avseende dessa förmåner	5,3	5,8	5,8	5,7	5,6	5,8	5,9	6,1
Som andel av socialförsäkringen	2,3	2,2	2,2	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7
Statsbudgeten	–	–	–	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
BNP	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

¹ Prognos.

² Förslag.

³ Beräkning.

⁴ BNP enligt ENS 95.

⁵ Takbegränsade utgifter.

Utgifterna har under den redovisade perioden stigit från 228 miljarder år 1990 till 305 miljarder år 1999. Den ökning som skett mellan åren 1998 och 1999 härrör till största delen från införandet av statliga ålderspensionsavgifter, vilket ökade utgifterna med 15,5 miljarder. År 2000 höjdes avgiften på beskattade förmåner från 6,40 till 10,21 %.

Följande områden innefattas i bilagan

Ersättning vid arbetsförmåga

- sjukpenning, rehabilitering och närstående penning
- förtidspension/sjukbidrag i form av folkpension, pensionstillskott och ATP
- handikappersättning
- arbetsskadeersättning
- kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer
- ersättning för kroppsskador
- bostadstillägg till förtidspension/sjukbidrag

Ekonomisk trygghet vid ålderdom m.m.

- ålderspension i form av folkpension, pensionstillskott och ATP
- särskilt pensionstillägg
- bostadstillägg till pensionär och efterlevande samt SBTP
- hustrutillägg
- delpension
- efterlevandepensioner inkl. änkepension, omställningspension och särskild efterlevandepension i form av folkpension, pensionstillskott och ATP
- sjömanspensioner

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

- barnbidrag
- föräldraförsäkring, inkl. havandeskapspenning
- underhållsstöd
- barnpensioner
- vårdbidrag för funktionshindrade barn
- pensionsrätt för barnår
- bostadsbidrag

Administration avseende dessa förmåner

- Riksförsäkringsverket
- Allmänna försäkringskassor

Finansiering av socialförsäkringen

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Allmän pensionsavgift tas ut enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften betalas av den enskilde och beräknas för närvarande på ett underlag som består av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av inkomsterna inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

Socialavgifter tas ut enligt lagen (1981:691) om socialavgifter för finansiering av den allmänna försäkringen, ålderspensioneringen och vissa andra sociala ändamål. Avgifterna tas ut som arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och beräknas på ett underlag som består av lön och andra skattepliktiga förmåner som en arbetsgivare utger till anställda. Egenavgifter betalas främst av den som bedriver näringsverksamhet och beräknas på ett underlag som består av inkomst av annat förvärvsarbete.

De statliga ålderspensionsavgifterna tas ut enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstgrundad ålderspension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension. Denna avgift betalas endast för vissa socialförsäkringsersättningar m.m. till den del dessa ersättningar tillsammans med övriga pensionsgrundande inkomster inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

Därutöver tas allmän löneavgift ut enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.

Nedan redogörs för de förändringar som trädde i kraft från och med år 2000 avseende socialavgifterna och dess avgiftsnivåer. Inför år 2001 föreslås en omföring av avgifter från den

allmänna löneavgiften till sjukförsäkringsavgiften. Totalt minskar avgiftsuttaget för både arbetsgivaravgifter och egenavgifter med 0,1 procentenhet.

Förändringar år 2000

- Ålderspensionsavgift höjs från 6,4 % till 10,21 %.
- Den allmänna löneavgiften sänks från 8,04 % till 3,09 %.
- Sjukförsäkringsavgiften höjs från 7,5 % till 8,5 %.
- Allmän pensionsavgift tas ut på inkomst upp till 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

Förändringar år 2001

- Sjukförsäkringsavgiften höjs från 8,5 % till 8,8 %.
- Den allmänna löneavgiften sänks från 3,09% till 2,69 %.

I tabell 2 redovisas utvecklingen av arbetsgivaravgifterna och i tabell 3 utvecklingen av egenavgifterna för egenföretagare och uppdragstagare. Avgiftsunderlaget för dessa är lönesumman för anställda resp. egna företagare och betalas av arbetsgivaren resp. egenföretagaren.

Tabell 2 Arbetsgivaravgifter år 1999–2001

Arbetsgivaravgifter	1999	2000	2001
Sjukförsäkringsavgifter	7,50	8,5	8,80
Ålderspensionsavgifter ¹	6,40	10,21	10,21
Arbetsskadeavgift	1,38	1,38	1,38
Efterlevandepensionsavgift	1,70	1,70	1,70
Föräldraförsäkringsavgift	2,20	2,20	2,20
Arbetsmarknadsavgift	5,84	5,84	5,84
Allmän löneavgift	8,04	3,09	2,69
S:a arbetsgivaravgifter	33,06	32,92	32,82

¹ ATP-avgift t.o.m. år 1998

Tabell 3 Egenavgifter (egenföretagare och uppdragstagare) år 1999–2001

Arbetsgivaravgifter	1999	2000	2001
Sjukförsäkringsavgift	8,23	9,23	9,53
Ålderspensionsavgift ¹	6,40	10,21	10,21
Arbetsskadeavgift	1,38	1,38	1,38
Efterlevandepensionsavgift	1,70	1,70	1,70
Föräldraförsäkringsavgift	2,20	2,20	2,20
Arbetsmarknadsavgift	3,30	3,30	3,30
Allmän löneavgift	8,04	3,09	2,69
S:a arbetsgivaravgift	31,25	31,11	31,01

¹ ATP-avgift t.o.m. år 1998.

Tabell 4 Allmänna egenavgifter år 1999–2001

Allmänna egenavgifter	1999	2000	2001
Allmän pensionsavgift	6,95	7,00	7,00
S:a allmänna egenavgifter	6,95	7,00	7,00

Statlig ålderspensionsavgift belastar sedan år 1999 de förmåner som är pensionsgrundande, t.ex. förtidspension, sjukpenning och föräldrapenning. Anslag/förmåner där förmånsmottagaren betalar allmän pensionsavgift belastas år 2001 med statlig ålderspensionsavgift om 10,21 % på ersättningar understigande 8,07 förhöjda prisbasbelopp. Anslag/förmåner där förmånsmottagaren ej betalar allmän pensionsavgift belastas med statlig ålderspensionsavgift om 18,5 %. En samlad redovisning av de statliga ålderspensionsavgifterna återfinns i tabell 6.

Tabell 5 Statliga ålderspensionsavgifter

Budgetår	1999	2000	2001
Statlig ÅP-avgift, beskattad förmån	6,40	10,21	10,21
Statlig ÅP-avgift, obeskattad förmån	18,50	18,50	18,50

Sammanställning av för Socialdepartementets avgiftsfinansierade förmåner

Sjukförsäkringsavgiften finansierar sjuk-, rehabiliterings- och närståendepension, tilläggspension i form av förtidspension, folkpension till de förtidspensionärer med ATP, havandeskapspenning, samt statlig ålderspensionsavgifter för dessa förmåner samt dess administration. Täcker inte avgiftsintäkterna dessa utgifter skjuts medel till från statsbudgeten.

Föräldraförsäkringsavgiften på 2,20 % infördes 1999 för finansiering av föräldraförsäkringen. Avgiften finansierar föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, statlig ålderspensionsavgift för dessa och försäkringskassans administration.

Efterlevandepensionsavgiften infördes från och med år 1999. Avgiften finansierar utgifter för efterlevandepension, änkepension och omställningspension, samt barnpensioner och försäkringskassans administration av dessa.

Arbetskadeförsäkringen redovisas sedan 1999 över statsbudgeten. Arbetskadefonden avvecklades i samband med detta. Den redovisade emellertid då ett ackumulerat underskott. På grund av detta underskott bibehölls avgiften på oförändrad nivå.

Tabell 6 Intäkter från arbetsgivaravgifter 1999-2001

Miljoner kronor

Arbetsgivaravgifter	1999	2000	2001
Sjukförsäkringsavgift	62 163	74 456	81 230
Ålderspensionsavgift	53 849	87 215	94 464
Efterlevandepensionsavgift	12 695	14 731	15 835
Föräldraförsäkringsavgift	16 428	19 064	20 501
Allmän löneavgift	63 696	31 426	26 653

Den 1 januari år 1999 genomfördes en omfördelning av finansieringsansvaret mellan AP-fonden och statsbudgeten. Finansieringsansvaret för allmän tilläggspension i form av förtidspension/sjukbidrag, efterlevandepension och barnpension flyttades över från AP-fonden till statsbudgeten och finansieringsansvaret för ålderspension i form av folkpension till de som även uppbär ålderspension i form av allmän tilläggspension flyttades från statsbudgeten till AP-fonden.

Tabell 7 Ålderspensions- och allmän ålderspensionsavgiften 2000-2001

Budgetår	2000	2001
<i>Inkomster</i>		
Ålderspensionsavgift	87 215	94 464
Allmän pensionsavgift	63 738	65 238
Statliga ålderspensionsavgifter	22 810	26 735
Nettoavkastning	43 000	27 000
Summa inkomster	216 763	213 437
<i>Utgifter</i>		
Ålderspension, ATP samt viss folkpension	138 619	143 399
Administration	1 330	1 180
Summa utgifter	139 949	144 579
Under/överskott under året	76 814	68 858
Överföring till statsbudget	45 000	155 000
AP-fonden i december	651 547	565 301

Under 1999 överfördes 45 miljarder kronor från AP-fonden till statsbudgeten och under år 2000 ytterligare 45 miljarder kronor. Den 1 januari år 2001 överförs 155 miljarder kronor från AP-fonden till statsbudgeten. Dessa belopp motsvarar sammanlagt en engångsöverföring om 258 miljarder per den 1 januari 1999.

Sammanställning av de statliga ålderspensionsavgifterna

Fr.o.m. år 1999 belastas statsbudgeten med ålderspensionsavgifter. Under år 2001 är de beräknade att sammanlagt uppgå till 26 735 miljoner kronor.

Tabell 8 Sammanställning av intäkter från den statliga ålderspensionsavgiften år 2000 och år 2001

Miljoner kronor

Anslag/förmån	Ålderspensionsavgift	
	2000	2001
U09, 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård (smittbärrpenning)	1	1
U010, 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	2 744	3 389
U010, 19:2 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift	8 739	9 201
U010, 19:4 Arbetskaundersättningar	1 596	1 466
U010, 19:6 Ersättningar för kroppskador	5	4
U011, 20:4 Delpension	11	16
U012, 21:2 Föräldraförsäkring	1 539	1 670
U012, 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	172	182
U012, 21:7 Pensionsrätt för barnår	3 240	4 760
Statlig Ålderspensionsavgifter från anslag under Försvarsdepartementet	1	234
Statlig Ålderspensionsavgifter från anslag under Kulturdepartementet	8	4
Statlig Ålderspensionsavgifter från anslag under Utbildningsdepartementet	837	1 766
Statliga Ålderspensionsavgifter från anslag under Näringsdepartementet	3 918	4 042
Summa	22 810	26 735

Denna sammanställning bygger på de anslag regeringen föreslår i samband med budgetpropositionen. Om utfallet skiljer sig från det i budgetpropositionen angivna kommer avgifterna att justeras i efterhand. Beslut om regleringens storlek tas år två efter utgången av året och reglering sker år tre. Den statliga ålderspensionsavgiften för år 2002 och 2003 omfattar därför även justeringar avseende år 1999 resp år 2000.

Sammanställning av de ekonomiska trygghetssystem som administreras av Socialdepartementet, dess utgifter och finansiering år 2000-2001

I statsbudgeten återfinns anslagen som styr ersättning vid arbetsförmåga, tabell 9, under utgiftsområde 10. Bostadstillägg till förtidspensionärer är en del av anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer under utgiftsområde 11.

Utgifterna för socialförsäkringsgrenen ekonomisk trygghet vid ålderdom, tabell 9b, återfinns i huvudsak under utgiftsområde 11. Utgifterna för allmän tilläggspension och folkpension till de som även uppbär ATP återfinns utanför statsbudgeten, i bilagan ålderspension vid sidan av statsbudgeten.

Utgifterna för socialförsäkringsgren ekonomisk trygghet för familjer och barn återfinns under utgiftsområde 12, förutom bostadsbidragen som finns under utgiftsområde 18. Underhållsstödet finansieras i huvudsak av staten. I redovisningen nedan ingår också den del som finansieras genom återbetalningsbeloppet från de återbetalningsskyldiga föräldrarna.

Socialförsäkringen administreras av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Verksamheten finansieras över statsbudgeten och med avgifter.

Tabell 9 Sammanställning av socialförsäkringens utgifter*Miljoner kronor*

	1999	2000	2001
Trygghet för familjer och barn	46 220	49 044	52 467
Barnbidrag	16 766	18 878	20 914
Föräldraförsäkringen	15 595	16 488	17 678
varav förmån	14 720	15 275	16 357
statlig ålderspensionsavgift	875	1 539	1 670
Underhållsstöd	2 896	2 643	2 405
Barnpensioner	938	947	958
Varav ATP	649	658	668
FP	289	289	290
Vårdbidrag för funktionshindrade barn	1 851	2 022	2 128
varav förmån	1 752	1 850	1 946
statlig ålderspensionsavgift	99	172	182
Pensionsrätt för barnår	3 108	3 240	3 276
Bostadsbidrag	5 067	4 500	4 760
Trygghet vid sjukdom och handikapp	82 769	53 568	55 655
Sjukpenning, rehab och närståendepenning	27 858	36 525	38 425
varav förmån	26 736	33 781	35 036
statlig ålderspensionsavgift	1 122	2 744	3 389
Förtidspension	46 771	8 739	9 201
varav ATP	24 037	0	0
Folkpension, PTS och barntillägg	13 869	0	0
statlig ålderspensionsavgift	8 865	8 739	9 201
Bostadstillägg till förtidspensionärer	0	0	0
Handikappersättning	1 012	1 034	1 054
Sysselsättning av vissa förtidspensionärer	0	2	5
Arbetskadeersättningar	7 070	7 207	6 909
varav förmån	5 889	5 637	5 443
statlig ålderspensionsavgift	1 181	1 570	1 466
Ersättning för kroppskador	57,5	61,2	60,6
varav förmån	57	55,9	56,2
statlig ålderspensionsavgift	1	5,3	4,4

Tabell 9b Sammanställning av socialförsäkringens utgifter*Miljoner kronor*

	1999	2000	2001
Trygghet vid ålderdom	148 045	149 717	153 774
Ålderspension	147 746	149 519	153 596
varav ATP och viss folkpension	136 194	138 619	143 399
Övrig Fp och PTS	11 552	10 900	10 197
Efterlevandepension till vuxna	12 659	12 879	13 141
varav änkepension ATP	12 090	12 330	12 609
FP	289	252	218
Omställningspension ATP	102	108	117
FP	178	189	197
Bostadstillägg till pensionärer	7 444	7 121	7 480
varav till ålderspensionärer	7 375	7 054	7 408
till efterlevande	69	67	72
Hustrutillägg	19	2	2
Delpension	300	198	178
varav förmån	284	186	161
statlig ålderspensionsavgift	16	11	16
Administration	5 708	5 614	5 800
Riksförsäkringsverket	823	693	751
Allmänna försäkringskassorna	4 885	4 922	5 049